

Een onderzoek naar doelmatigheid en niet naar toereikendheid

De verwachting dat er een finaal antwoord op de vraag zou kunnen worden gegeven of de bekostiging in het funderend onderwijs toereikend is (krijgen we genoeg geld om ons werk naar behoren te doen?) wordt door het rapport *Een verstevigd fundament ...* maar ten dele ingelost. Dat komt door de benadering: het onderzoek naar doelmatigheid moet een antwoord geven op de toereikendheid. Door een te beperkte opvatting van doelmatigheid is de vraag naar de toereikendheid van de bekostiging, die zeker in de PO-sector al jaren leeft, helaas nog steeds niet afdoende beantwoord. Wel is vast te stellen dat – zelfs met deze beperkte benadering – duidelijk wordt dat er een stevige structurele investering noodzakelijk is, tussen de 0,7 en 1,5 miljard volgens een voorlopige schatting van McKinsey.

Investerings tenietgedaan door bezuinigingen

Interessant is de constatering dat landelijke “investeringen” in het onderwijs meer dan tenietgedaan zijn door bezuinigingen door lokale overheden. Dat is een goede verklaring voor het onbegrip dat er heerst tussen de “Haagse” politiek en het veld: politiek Den Haag verkeert in de veronderstelling dat er heel veel meer geld naar onderwijs is gegaan, terwijl “het veld” geen ruimere financiële mogelijkheden ervaart vanwege (deels lokale) bezuinigingen. Wat het rapport overigens minder duidelijk naar voren brengt, is dat daarnaast sommige onvermijdelijke kostenstijgingen (pensioenpremies, CAO-afspraken, kosten participatiefonds, om enkele voorbeelden te noemen) niet zijn gecompenseerd in de bekostiging en dat ook de onderwijsachterstandsmiddelen die niet via de lokale overheid naar de scholen gaan (wegingsmiddelen) zijn afgenomen. Dat versterkt dit effect nog eens. Tevens wordt het volkomen duidelijk dat de financiering van het PO ver achter loopt op andere sectoren en in internationale vergelijking ondergemiddeld is. Het onderwijs krijgt er regelmatig allerlei maatschappelijke opdrachten bij, maar ontvangt daarvoor geen extra middelen. Eén eenvoudige en voorspelbare toereikende financiering voor het funderend onderwijs zou een goede stap zijn.

Structurele investeringen in eigen kracht noodzakelijk

De conclusie dat er grote investeringen nodig zijn kunnen we onderschrijven. Die investeringen betreffen in ieder geval de aanpak van het lerarentekort, het bestrijden van groeiende kansenongelijkheid in ons onderwijs en vergaande investeringen in de onderwijshuisvesting, waar het rapport ook over spreekt. We kunnen eveneens onderschrijven dat de minimale kwaliteitsnorm die met de huidige bekostiging wordt gehaald een te magere ambitie is. De lat zou immers hoger mogen liggen. Bij de wijze waarop die investeringen zouden moeten worden geïmplementeerd hebben we vraagtekens. De specifieke verbeteraanpak waar het rapport zo uitgebreid aandacht aan besteedt, gaat uit van een sterke top-down-benadering met grootschalige externe ondersteuning. Dat lijkt haaks te staan op de door het door de sector gewenste vertrouwen in eigen kracht. We onderkennen dat het mogelijk is om de doelmatigheid in de sector en bij besturen te verbeteren. De verschillen tussen besturen zijn immers groot. De schoolleider doet er toe! Een betere strategische bedrijfsvoering, nadenken over een efficiënte schaal zijn thema's die in de sector al worden opgepakt. De effectiviteit van de investeringen zal groter zijn naarmate beter wordt aangesloten op de eigen kracht van besturen en sector.